

FOGYATÉKOSSÁGÜGYI ÉS REHABILITÁCIÓS KÉPZÉS

2005. június–július

HÍRLEVÉL

A FOGYATÉKOSSÁGÜGYI ÉS FOGLALKOZÁSI REHABILITÁCIÓS KÉPZÉSRŐL
I. ÉVF. 1. SZÁM

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM, BÁRCZI GUSZTÁV GYÓGYPEDAGÓGIAI FŐISKOLAI KAR, ECSERI ÚT 3. BUDAPEST 1097
<http://www.barczy.hu/>; <http://www.disabilityknowledge.org/magyar.html>; martonkinga@freemail.hu; konczeigyorgy@gmail.com

BEKÖSZÖNTŐ

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kara HEFOP-pályázaton foglalkozási rehabilitációs képzés indításához nyert támogatást.

Jelen hírlevelünkkel a jövőben a szakmai közvéleményt tájékoztatjuk az eredményekről.

Az első számban a projekt fő céljait mutatjuk be.

Lectori salutem!

Szerkesztik:
Könczei György, Marton Kinga, Durmits Ildikó

1. A PROJEKT HÁTTERE

A FELSŐFOKÚ FOGLALKOZÁSI REHABILITÁCIÓS KÉPZÉS BEVEZETÉSÉNEK INDOKAI

- 1.1 Szükségletek: jelenleg nem létezik Magyarországon ilyen jellegű szakképzés, a szakterületen dolgozó szakemberek feladatkörük ellátását csak részben támogató képzéshez juthatnak (szociális munkás, pedagógus, munkatanácsadó, gyógypedagógus¹).
- 1.2 Nemzetközi és hazai jogi háttér: ILO 159. sz. egyezmény (a foglalkozási rehabilitációról); Európa Tanács: R (92) 6. sz. ajánlás és 1999. jún. 17. állásfoglalás (a fogy. személyek egyenlő foglalkoztatási esélyeiről); 8/1983. (VI. 29.) EüM-PM egy. rend. (megváltozott munkaképességű dolgozók

foglalkoztatása); 1998. évi XXVI. tv.; Országos Fogyatékosügyi Program; 11/1998. (IV. 29.) MüM rend. (foglalkozási rehabilitáció a munkaügyi központokban); 30/2000. (IX. 15.) GM rend. (munkaerő-piaci szolgáltató).

1.3 Stratégiai fejlesztési irányok: FMM: Stratégiai program a foglalkozási rehabilitációban dolgozó szakemberek képzésére; Vitairat a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásának elősegítéséről (társadalmi vitára bocsátva az FMM honlapján).

1.4 Tematikusan kapcsolódó támogatási programok: FMM: HEFOP/2004/2.3.1 és 2.3.2 felhívásai; ESZCSM: 2.2 intézkedés: ... A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CSOPORTOKKAL FOGLALKOZÓK HUMÁN ERŐFORRÁS-FEJLESZTÉSÉRE; OFA: Foglalkozási rehabilitáció fejlesztése (FR/2004)

¹ Forrás: FMM: Kérdőíves felmérés a fogyatékos/megváltozott munkaképességű személyek munkaerő-piaci munkavállalását elősegítő szolgáltatásokról: 2003. 12 – 2004. 03.

1.5 Előzmények az intézményben

- A gyógypedagógus képzés egyes, már létező tanegységei terveink szerint a jövőben beépülnek majd a foglalkozási rehabilitációs képzésbe.
- A 2004. gazdasági évben az FMM és az ELTE GYFK között fennállt szerződés alapján létrehoztuk a foglalkozási rehabilitációs kutatócsoportot és ennek, illetőleg az ELTE GYFK

Könyvtárának fejlesztése útján megkezdjük és *alapszinten* ki is alakítottuk a képzés és a kutatás tudásbázisát.

Összefoglalóan: foglalkozási rehabilitációs szakemberképzés tehát felsőfokon hazánkban egyelőre nem létezik. Az alprojekt feladata a felsőfokú foglalkozási rehabilitációs képzés, megtervezése és megindítása BA szinten.

2. A CÉLCSOPORT

2.1 A foglalkozási rehabilitációs képzés *közvetett* célcsoportja a fogyatékos és megváltozott munkaképességű személyek (több százezer fő), *közvetlen* célcsoportja: a foglalkozási rehabilitációs képzésbe belépni kívánó fiatalok, ill. a szakmai feladatokat ellátó szakemberek.

2.2 A távlatos, teljes országos szakemberigény (összesen kb. 2 ezer fő):

2.3 *Munkaügyi Központok Rehabilitációs Csoportjai:* 50-100 fő;

2.3 Munkaügyi kirendeltségek rehabilitációs ügyintézésével, tanácsadással foglalkozó *rehabilitációs referensei:* kb. 150 rehabilitációs referens.

2.4 Regionális Munkaerő-fejlesztő és Képző Központok megváltozott munkaképességű személyek képzésével közvetlenül foglalkozó munkatársai: 10-20 fő.

2.5 *A célszervezetek* (89 a KSH 2003. évi adatai alapján) munkatársai, akik a szervezetben folyó foglalkozási rehabilitáció keretében hangsúlyt kell fektessenek a megváltozott munkaképességű munkavállalók szakmai fejlődésre; a célszervezetek veze-

tője; HR menedzserei; termelést, szolgáltatási tevékenységet végző telephelyen: foglalkozási rehabilitációs folyamatot tervező, támogató munkatársak: összesen kb. 400 fő.

2.6 *Szociális foglalkoztatók* (26 a KSH 2003. évi adatai alapján) megváltozott munkaképességű személyeket segítő munkatársai: kb. 100 fő.

2.7 Alternatív munkaerő-piaci szolgáltatást nyújtó *civil szervezetek munkatársai* (teleházak mentor szolgálatok, támogató szolgálatok és egyéb munkaerő-piaci programok működtetői): 53 teleház, kb. 120 alternatív munkaerő-piaci szolgáltatást nyújtó szervezet munkatársa: szervezetenként átlagosan 3 fő: összesen kb. 500 fő.

2.8 *Speciális szakiskolák* munkahelyi gyakorlatot kísérő, valamint a végzős tanulóinak elhelyezkedését segítő *oktatói:* 300 fő.

2.9 Fogyatékosággal élő emberek érdekvédelmi szervezeteinek és pl.: szenvedélybetegek felnőtt bentlakásos intézményeinek munkatársai: összesen kb. 100 fő.

3. A PROJEKT CÉLJAI

Általánosan:

- a foglalkozási rehabilitációs képzés kialakításának általános célja a korszerűsített foglalkozási rehabilitáció alapvető szakmai feladatainak ellátására megfelelő színvonalon képzett szakemberek biztosítása.

Konkrétan:

- a foglalkozási rehabilitációs képzés konkrét célja, hogy a belépő kompetenciákat elismerve, modulrendszerben, lehetőség szerint elektronikusan is elérhető tudás felhasználásával működjék, s az

ehhez szükséges tananyagok (jegyzetek, tankönyvek, videoelőadások stb.) létrejöjjenek, illetőleg az elektronikus eszközökkel történő oktatást színvonalosan működtetni képes stáb is kialakuljon.

Mivel felsőoktatási terület, a képzések indítása a jövődöbéli akkreditációtól függ. A projekt során kidolgozott új (illetőleg megújított) képzési tartalmak fokozatos kipróbálásra kerülnek. A foglalkozási rehabilitációs képzés teljesen új szakterületre irányuló képzés, melynek tartalmai a maguk teljességében a projekt záróévének 12. hónapjától fognak működni.

4. A PROJEKT VÁRHATÓ TÁGABB EREDMÉNYEI, HATÁSA

A projektől a következő *külső* eredményeket várjuk:

- 4.1 A felsőfokú foglalkozási rehabilitációs képzés eredményeként emelkedik a fogyatékossgal élő és megváltozott munkaképességű személyeknek nyújtandó differenciáltabb szolgáltatások számára kiképzett szakképzett munkaerő száma az egyes régiókban.
- 4.2 Lehetőség nyílik a jelenleginél differenciáltabb szolgáltatási rendszer szakmai alapú kiépítésére; fokozódik a szakmák közötti együttműködés, kü-

lönösképpen a pedagógusszakmák vonatkozásában.

- 4.3 Felgyorsulhat – az európai felsőoktatási térségben már jelenlévő – vállalkezési tevékenység keretében működő segítő szolgáltatások hálózatának kialakulása.
- 4.4 A HEFOP-pályázat 3. alprojektjével közös eredmények folytán a digitalizált, távoktatási tananyagfejlesztés, mint *kultúra* és az e-learning megvalósítása remélhetően *mindegyik konzorciumi partner-nél* érezheti majd hatását.

5. A PROJEKT TARTALMA

- 5.1 A *foglalkozási rehabilitációs képzés* terén: ismételtén tájékozódunk az országos helyzetről, a szakember-szükségletről (regionális igények ismételt áttekintése, felmérés, adatgyűjtés, háttérfeltárás; a humán tőkeállománynak a feladatokhoz történő méretezése).
- 5.2 Áttekintünk néhány további külföldi példát és kidolgozzuk az e-learning (távoktatás) felhasználásának lehetőségét.
- 5.3 *Tartalmak, tevékenységek, feladatok:*
 - a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő képzési tartalom meghatározása;
 - a Foglalkozási Rehabilitációs Munkacsoport létrehozatala, vezetőjének kijelölése, a munka ütemezése;
 - elsősorban az Európai Felsőoktatási Térséggel, de más régiókkal való kompatibilitás érdekében is: nemzetközi tantervi összehasonlítás elvégzése, háttérelvezések elkészítése.
 - a képzési modulok kialakítása, moduláris, gya-

korlatorientált tantervek kidolgozása;

- tananyagok elkészítése;
- tananyagok digitalizálása;
- óra- és vizsgatervek kreditrendszerben történő meghatározása;
- az akkreditációra szánt dokumentum elkészítése és a megújított képzés megindítása.

Továbbá: szoros együttműködésben a 3. alprojekttel

- elektronikus felület és eszközök kialakítása;
- az elektronikus eszközöket használó oktatók felkészítése;
- a képzések személyi és költségigényének tervezése;
- a kétciklusú képzés bevezetésének szervezeti előkészítése.

A távoktatás megindítását a képzésben érdekelt oktatói kör, a potenciális hallgatók és a szakterületen érdekelt szakemberek tájékoztatása érdekében széles körű tájékoztató rendezvény megtartásával, illetőleg célzott képzéssel készítjük elő.

6. ESÉLYEGYENLŐSÉG

- 6.1 A *foglalkozási rehabilitációs képzés* kialakítása során kiemelt jelentőséget tulajdonítunk annak, hogy különféle fogyatékossgokkal élő, ill. megváltozott munkaképességű hallgatók is bekapcsolódhassanak a képzésbe. Nem csupán az esélyegyenlőség biztosítása érdekében, hanem különösképpen annak figyelembe vétele okán is, hogy a megváltozott munkaképességű, ill. fogyatékos-

sággal élő személyek a foglalkozási rehabilitációs folyamatban állapotukból adódóan *speciális, több-letkészségekkel* rendelkeznek. Az említettek folytán ez az egész alprojekt a fogyatékossgal élő népesség jobb munkaerő-piaci helyzetének kialakítását hivatott szolgálni.

- 6.2 Az esélyegyenlőség témakörének etikai és jogi témáit is beépítjük a tananyagba.

6.3 Várakozásaink szerint a képzés közvetlenül is hozzájárul a fogyatékossgal élő emberek esélyegyenlőségének biztosításához, a *participáció*, azaz a társadalmi életben való teljes körű részvétel szak-

mai támogatásával elsősorban a munkavállalás területén, de széles értelemben a társadalmi életben betöltött, a jelenleginél meghatározóbb szerep által is.

7. KÖRNYEZETTUDATOSSÁG

7.1 Projektünk humán-erőforrás fejlesztésére irányul, ezért az erőforrások hatékony kihasználása, azaz a környezeti állapotokra történő, várhatóan pozitív hatás is ezen a területen valósul meg. Feltételezésünk – és a konstruktivista pedagógia vonatkozó modern kutatási eredményei szerint is – a távoktatási módszerek számottevően ösztönözik a hallgatói aktivitást, amely a frontális oktatási módszerekkel összehasonlítva lényegesen hatékonyabb tanulást eredményez.

7.2 A környezetre gyakorolt pozitív hatást a fogyatékossgal élő hallgatók részvételének ösztönzésével is támogatni kívánjuk. Ez, a számos helyen ma még masszív szegregációs törekvésekkel szemben az *integrációra* ad példát, s így fontos személyes tapasztalatot nyújt a képzésben majdani résztvevő foglalkozási rehabilitációs szakembereknek.

7.3 A projekt időszakán túlmutató hatásként a korszerű szemléletet képviselő foglalkozási rehabilitációs

szakemberek munkájukban várhatóan a következő elvet érvényesítik majd: *a megváltozott munkaképességű, ill. fogyatékossgal élő emberek igenis rendelkeznek a munkaerő-piacon értékesíthető és hasznosítható készségekkel és képességekkel.* A munkaerő-piaci integráció így, reményeink szerint, két fontos területen is pozitív hatást gyakorol majd.

– Az egyik a társadalmi szemléletváltás: el- és befogadóbb munkáltató, munkatársak, következőképpen: tágabb értelemben be- és elfogadóbb társadalom.

– A másik, a gazdasági terület, a munkaerő-gazdálkodás: a képességeknek megfelelő munkavégzés eredményeként csökken a túlképzett munkaerő fluktuációja, a megváltozott munkaképességű – fogyatékossgal élő emberek megélhetést biztosító munkavégzése csökkenti a passzív (szociális támogatások, rokkant nyugdíj) támogatási eszközök mértékét.

8. FENNTARTHATÓSÁG

8.1 A *foglalkozási rehabilitációs képzés* esetében a szakterületen magas képzési igény várható, mivel a területen a szükséges speciális képzettség nélkül dolgozók száma kiemelkedő. A foglalkozási rehabilitáció rendszerének Magyarországon jelenleg folyamatban lévő átalakítása a jelen képzés akkreditációja és bevezetése után lehetőséget ad a szakterületen betölthető munkakörök szakirányú képzettséghez kötésére.

8.2 Várakozásaink szerint a foglalkozási rehabilitációs képzésnek, kialakítását és bevezetését követően saját, jogszabályban rögzített felsőoktatási képzési normatívája alakul majd ki.

8.3 Számítunk a képzés iránt a jövőben megnyilvánuló, a felsőoktatáson kívüli, szakképzési kereslet megjelenésére is.

9. A NYILVÁNOSSÁG TÁJÉKOZTATÁSA

A PROJEKT EREDMÉNYEINEK TERJESZTÉSE

9.1 A *foglalkozási rehabilitáció* terén kiemelt jelentősége van az új képzés kialakításával és indításával kapcsolatos tájékoztatásnak. A projekt időszakában a fejlesztési munkálatokról és azok eredményeiről

rendszeres tájékoztatást nyújtunk majd.

9.2 A tájékoztatás eszköze: az ELTE GYFK *honlapja* és amellet erre az erre a célra rendszeresített mostantól kéthavonta megjelenő *Hírlevél* lesz.

A tájékoztatás egyik célközönségét a jövőben potenciálisan azonos képzést nyújtó felsőoktatási intézmények alkotják. A tájékoztatás másik célközönsége az érdekvédelmi, non-profit és egyéb szakmai szervezetek, valamint a szakmapolitikát alakító, befolyásoló szervezetek, döntéshozók lesznek.

9.3 *Minden fogyatékossgal élő* (látás-, hallás-, ill. mozgássérült) *hallgató* ingyenesen kapja majd meg a képzés-fejlesztés eredményeként elkészülő tananyag számára szükséges részét. Bizonyos további – szerzői joggal nem védett – tananyagokat esetleg az időközben kialakítandó intraneten és/vagy az interneten html, ill. pdf formátumban

hozzáférhetővé teszünk a szélesebb szakmai nyilvánosság számára is.

9.4 A képzések indítása előtt a projekt fejlesztési eredményeit, a megújult, illetve újonnan kidolgozott képzési tartalmak és oktatási módszer megismertetése érdekében *szakmai rendezvényt* tartunk az érdeklődők, a szakterületen dolgozók és a partnerintézmények számára.

9.5 A 3. alprojekttel történő szoros együttműködés eredményeként a képzésben és a képzésfejlesztésben részt vevő tanároknak, ill. a potenciális hallgatóknak a megfelelő időben célzott képzést tartunk majd az e-learning módszertana és a távoktatási anyagok megismertetése érdekében.

10. EGYÜTTMŰKÖDÉS A PARTNEREKKEL

A foglalkozási rehabilitációs képzés alprojekt fejlesztési munkája újszerű a felsőoktatásban, így ezen a területen nem tudunk konzorciumi partnerekkel megállapodni. A kapcsolódó fejlesztési munkába elismert szakembereket, valamint támogató szakmapolitikai és a foglalkozási rehabilitáció operatív területén dolgozó intézmények – szervezetek munkatársait kívánjuk bevonni.

Az alprojekt támogató partnerei²:

- munkaügyi szervezet: Zala Megyei Munkaügyi Központ;
- fogyatékossgal élő, és megváltozott munkaképességű személyeknek speciális munkaerő-piaci

szolgáltatást nyújt: Salva Vita Alapítvány, Kerek Világ Jóléti Alapítvány, Magyar Máltai Szeretetszolgálat;

- rehabilitációs foglalkoztatásukat biztosítja: UWYTA Kht. Savaria Nett-Pack Kft.
- érdekképviselői oldalról: Fogyatékos Emberek Szövetségeinek Tanácsa.

2 A projekt előkészítésének szakaszában mindannyiukkal együttműködési megállapodást írtunk alá.